

DORIS

FILMHANDLEDNING **GRODAN**

av Lisa Lindén på uppdrag av Doris styrelse

Doris

Initiativet till Doris nätverk togs 1999 av filmarbetare som tröttnat på den ojämställda filmbranschen. 2003 skapades Dorismanifestet där man gick från ord till handling. I manifestet ställdes kraven att manus ska vara skrivet av en kvinna; kvinnor på alla A-funktioner (konstnärligt bestämmande); minst en kvinna i huvudrollen och att originalmusiken ska vara komponerad av en kvinna. Under 2004, 2005 och 2006 genomförde Doris tre manustävlingar till vilka över sjuhundra manus kom in från kvinnor som kände sig manade att skriva under Dorismanifestet. Av de vinnande manusen har fem Dorisfilmer producerats och spelats in. Under 2008 spelas ytterligare två filmer in. Målsättningen är sätta samman alla sju filmer till en långfilm.

Filmhandledningar & kön

Svenska Filminstitutet har gjort filmhandledningar till många filmer som användas i skolan. Ett tema på deras hemsida om filmhandledningar heter På tjejernas villkor. Där står det att tjejers frånvaro från bioduken delvis kan bero på att de inte syns lika mycket på gator och torg som killar. Texten lutar sig mot begreppet "bedroom culture", vilket betyder att tjejer förbereder sig för sitt vuxna liv i den privata sfären, och därför inte är lika aktiva i det offentliga rummet.¹

Visst är det så att tjejer och kvinnor i historien och framför allt under borgerligt 1700- tal, kopplas till den privata sfären, men vi i Doris tror inte att det är därför som tjejer inte syns lika mycket inom filmens värld. Varför inte i så fall göra mängder av filmer om de rum där tjejer/kvinnor vill och ibland tvingas vara, om det nu skulle förhålla sig så?

¹ www.sfi.se/filmiskolan 08-06-04

Nej, att tjejer/kvinnor har saknats och delvis fortfarande saknas på film och bakom kameran i produktionen, beror lika mycket på att det precis som i samhället i övrigt finns en manlig norm inom filmbranschen. Män släpps lättare fram och mannen ses som representant för människan. Det kvinnor gör och där de deltar värderas ofta lägre.

2005 gav Svenska Filminstitutet och Myndigheten för skolutveckling dock ut boken Först såg vi en film. Boken är ett kollage av teorier och tankar kring jämställdhetsarbete i skolan och på förskolan. Boken är användbar med konkreta tips och exempel från pedagoger och inte minst från elever själva. I Först såg vi en film problematiseras genus och jämställdhet också på ett tydligt vis.²

Bakgrund och syfte med Doris filmhandledningar – Doris i skolan

Hösten 2007 sökte och fick Doris medel från Västra Götalandsregionen för att initiera en diskussion i skolan om kön och genus och dess betydelse för film. Genom tidigare filmvisningar och tillfällen där Doris medverkat, har vi märkt att det funnits en efterfrågan efter material och tillfällen för att diskutera och på djupet analysera film utifrån genus/kön och jämställdhetsperspektiv. Och med dessa filmhandledningar påbörjar vi en sådan diskussion.

När det gäller barn och ungdom och skolan vill vi att både tjejer och killar ska kunna relatera till och tänka sig att kunna göra alla arbeten som finns bakom kameran. Både tjejer och killar ska kunna ha filmarbetare som förebilder genom en jämnare könsfördelning inom alla typer av yrkeskategorier. Vi vill vara med och skapa ett filmklimat där det varken finns direkt eller indirekt diskriminering i en filmproduktion. En målsättning kring Doris filmer när det gäller en yngre publik är att ifrågasätta normen med ett manligt, handlande subjekt. Genom att det är kvinnor, tjejer och tanter som tar plats i filmerna vill vi visa att de kan vara handlande subjekt som omgivningen i sin tur får reagera på. På så vis visar vi att flickor, tjejer, kvinnor och tanter kan hantera ett vapen, backa

² Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

med släp, slåss med svärd, råna en bank, upptäcka sin sexualitet tillsammans med sin kompis, arbeta som poliser, säga ifrån, älska en annan kvinna, rapa och hoppa som en groda och mycket mer. Vi visar att pojkar, killar, män och farbröder kan vara trötta på att leka med svärd, vara ömma mot varandra eller bli överkörda om de trakasserar sin partner. Vi vill lära små pojkar och större killar att även kunna identifiera sig med flickor och tjejer på film. I och med att det är vanligt med manus skrivna av män i filmbranschen så bryter Doris även där ny mark.

Vi visar att det går att göra alldeles ypperlig film med kvinnor både bakom och framför kameran. Något som filmbranschen länge indirekt inte ansett skulle gå.

Samtalets form

I filmhandledningarna finns det många olika frågeställningar, vilket gör att du som pedagog antingen kan välja ut frågor eller teman som passar just din grupp eller klass, eller så kan du tillsammans med eleverna gå igenom hela handledningen.

Under arbetet med filmerna och filmhandledningarna kan det finnas fördelar med att dela upp klassen i mindre grupper. Det är viktigt att skapa ett tryggt klimat där alla elever vågar uttrycka sig och fundera öppet. Det finns också tips på grupparbeten eller rollspel där det också kan vara bra med mindre grupper. De flesta frågor börjar med en ”neutral” fråga om filmen och hur karaktärerna i filmen upplever eller handlar i olika situationer. Eleven behöver därför inte, om den inte vill, tala utifrån sig själv, utan det är filmen som fungerar som utgångspunkt.

När det gäller en upplevelse av en film finns det inga rätt eller fel, alla tankar och associationer som väcks är viktiga. Om diskussioner dock tenderar att gå för långt ifrån frågeområdena kan eleven få kompletterade skrivuppgifter som de kan arbeta med på egen hand.

Nu kan samtalet börja!

Grodan

Regi: Cecilia Torquato
inspirerad av Lina Lindes manus
Producent Annika Hellström
Rekommenderad från 5 år
Längd: 7 minuter

Handling

Det första vi ser är utklippta träfigurer som scenografi till en föreställning. Det är på förskolan och barnen är i ett slags samlingsrum med en liten scen. Längs väggarna hänger ställningar med utklädningskläder. Barnen klär ut sig och pedagogen hjälper några barn att sminka sig. Vi ser hur Julia följer några barns lek med svärd, sedan tittar hon på de andra barnen, de som sminkar sig, och sedan igen tillbaka på de som fäktas. Hon ler och skrattar när hon tittar på

dem som fåktas. ”Jag vill också ha ett svärd” säger hon. Pedagogen hör inte. Hon går fram till honom och drar i hans tröja och säger på nytt att hon vill ha ett svärd. ”Men du är ju en prinsessa, prinsessor har väl inga svärd”, svarar han. En flicka kommer fram till pedagogen och ber honom hjälpa henne med att sminka sig. Det får pedagogen att fråga Julia om hon inte också vill bli sminkad istället.

Killarna fåktas i det ena hörnet, alla utom en. Han är vid sminket och målar sig med läppstift på armen, sedan faller han teatraliskt ner till marken och säger att han är sårad. Julia frågar om hon får låna hans svärd och när han inte svarar passar hon på att ta hans svärd som han ändå inte använder. Hon säger ”Jag heter Julia Svärd och jag är alla krigares drottning”. Hon fåktas och gör konster med svärdet och sedan lättar hon från marken och flyger. När hon kommer ner igen är det en kille som kommer fram och lyfter på hennes kjol med hjälp av sitt svärd. Julia blir arg och går fåktandes, emot killen. Plötsligt avbryts hon av att pedagogen tar hennes svärd och skäller på henne att någon kunde blivit skadad. Killen som Julia fåktats med kommer fram till henne och rapar i hennes öra. Alla barnen skrattar och pedagogen som inte sett hur det gått till, säger på nytt till Julia vad tjejer inte förväntas göra. Julia räddar situationen själv genom att säga att tjejer rapar visst, men att hon är en groda.

Vem bestämmer?

På förskolan/skolan kan det ibland vara en vuxen som säger åt barnen vad de ska göra och hur de ska göra det. Ibland kan det vara en kompis som bestämmer hur en lek ska gå till, vilka som får vara med och vem som ska göra vad. I filmen så är det en förskolepedagog som säger åt Julia att hon inte får leka med svärdet.

- Varför tror du att pedagogen säger åt Julia att inte leka med svärdet? Varför säger han inte åt killarna tror du?
- Hur tror du Julia känner sig när hon inte får ha svärdet?
- Om ni är en grupp barn som leker, vem är det som bestämmer då?
- Har du själv varit med om att någon sagt att du inte får göra något speciellt för att du är kille eller tjej?
- När är det viktigt att bestämma själv vad du ska göra eller inte göra?

Att göra det man själv tycker om att göra

På förskolan/fritids kan det ibland vara så att tjejer leker med vissa saker i vissa rum och killar leker med andra saker i andra rum. Julia och en kille i filmen vill inte göra som de andra tjejerna, respektive killarna gör. De vill, trots att de kanske känner sig lite ensamma, göra det som de själva verkligen vill.

- Beskriv vad barnen i filmen gör? Håller tjejerna och killarna på med samma saker?
- När du är ute och leker på dagarna, vad tycker du helst om att göra då?
- Tycker du bäst om att leka utomhus eller inomhus? Varför då?
- Finns det vissa lekar som tjejer verkar tycka bättre om än vad killar tycker om dem? Om det är så, varför tror du att det är så?
- I vilka rum mår du extra bra och kan vara som du själv vill. Rita ditt favoritrum och berätta var det finns någonstans. Det kan vara hos en kompis, i sommarstugan, i ett annat land, på biblioteket, i simhallen eller i något älsklingsrum på förskolan.

Att vara någon annan för en stund

Ibland kan det vara roligt att klä ut sig, låtsas att man är någon annan som kanske kan göra fantastiska saker som att trola, flyga eller uppfinna saker. Barnen på förskolan i filmen håller på att klä ut sig för att spela en teater eller göra ett framträdande.

- Vad tror du att barnen ska göra när de har klätt ut sig på filmen?
- Brukar du klä ut dig på förskolan eller i skolan? Vad brukar du klä ut dig till?
- Finns det någon eller någonting som du skulle önska att du kan klä ut dig till, men som du ännu inte vågat eller kunnat göra? Skriv och rita hur du skulle se ut och vad du skulle ha på dig!

Killar, tjejer och färger

I filmen finns en tydlig avgränsning vad killar och tjejer får göra, inte bara i själva temat och i dialogen, utan även i formen och scenografin. Killarna står i en del av rummet och tjejerna i en annan del. Färgtonerna i filmen är ljusa pasteller.

- Vad har Julia och hennes kompisar på sig i filmen?
- Varför tror ni att man tänker att tjejer passar bättre i vissa färger och killar passar bättre i andra?
- Vem bestämmer egentligen vad en tjej eller kille ska ha på sig och vilka färger som är bra?

Att vara ensam

Alla människor känner sig ensamma ibland. Barn, ungdomar och vuxna. Ibland kan man känna att ens familj eller vänner inte förstår hur man känner sig. Ibland kan man uppleva att man vill göra andra saker eller att man tycker om att vara på ett visst sätt som inte andra verkar tycka om. Då kan man också känna sig ensam. Ibland kan vuxna, fast de inte menar det, göra så barn känner sig ännu utanför och mer ensamma. I filmen skäller till exempel pedagogen på Julia för att hon slåss med svärdet och för att hon rapar, trots att det inte var hon som gjorde det.

- Vilka barn i filmen tror du känner sig lite ensamma?
- Hur tror du att Julia känner sig när hon tittar på de andra barnen?
- Hur tror du Julia känner sig när pedagogen skäller på henne fast att det inte var hon som rapade?
- Varför skrattar de andra barnen åt Julia?
- Varför tror du att Julia flyger?
- Varför tror du att Julia säger att hon är en groda i slutet?

Att ändra på slutet

Grodan slutar med att Julia hoppar iväg som en groda och rapar.

När en film slutar så kan ändå berättelsen fortgå, i vår fantasi, i en uppföljning.

Vi kan tänka på de som är med i filmen och fantisera om vad de gör sedan.

- Vad tror du händer i filmen efter att Julia har hoppat iväg?
- Om det var du som var pedagog, hur hade du då gjort när Julia ville ha ett svärd?
- Om du var Julia hur hade du då gjort om du ville ha ett svärd? Hur hade du gjort när killen rapade dig i örat?
- Vad tycker du att de andra tjejerna och killarna skulle ha gjort när Julia fick skäll fast att det inte var hon som gjorde något fel?
- Hur tänker du kring slutet, finns det något du skulle vilja ändra på?

Din egen film

Idag är det på många sätt lättare än förut att göra sin egen film eftersom teknik är billigare och lättare att komma i kontakt med. För att bli en bra filmarbetare krävs vilja, lust och träning. I filmbranschen finns många yrken. Några av dem är: Manusförfattare som skriver en berättelse. Regissör som tolkar manus och har det övergripande konstnärliga ansvaret för filmen. Fotografen som filmar med en filmkamera. Scripta som håller reda på i vilken turordning de olika scenerna filmas och i vilken ordning de sedan kommer i filmen. Kostymör som bestämmer vilka kläder personerna i filmen ska ha på sig.

Även om det finns många olika yrken inom filmen är det ett lagarbete där alla delar och funktioner är viktiga för slutresultatet – filmen! Tänk dig att du skulle göra din egen film om hur det är på din förskola eller i din skola.

- Vad skulle din film handla om?
- Vilka människor (karaktärer) skulle din film handla om? Är huvudkaraktärerna tjejer? Killar? Hur gamla är de? Vad gillar de att göra?
- Hur skulle din film börja och sluta?

- Skriv ett kort synopsis, en kort beskrivning av din film och vad den handlar om. Beskriv titeln på din film, filmens början, mitt och hur filmen slutar.

Till dig som är pedagog

- Finns det någonting hos pedagogen i filmen som du kan känna igen dig i?
- Kan du reagera olika på samma beteende beroende på om det är en kille eller en tjej som gör en sak?
- Om pedagogen var en kollega eller om du kom på dig själv med att agera som i filmen, vad skulle du då ge för tips eller råd för att förändra dennes/ ditt beteende?
- Reflektera och fundera över om det finns det tillfällen där du som pedagog, precis som han i filmen, omedvetet snarare har ökat ett barns utanförskap än hjälpt det att bli accepterat i en grupp?

Produktionsfakta:

Skådespelare: Ola Hedén, Ida Jönsson, Jacob Olvik, Elon Andiné, Madeleine Kastmark, Vendela Svenberg, Tora Lundgren, William Lindehall, Klas Brorsson, Linus Möller

Manus: Cecilia Torquato, inspirerat av Lina Lindes manus ”Flickor rapar inte”

Regi: Cecilia Torquato

Producent: Annika Hellström, Cinenic Film

Musik: Daniella Kruth, Gui Mallon

Foto: Sophia Olsson

Klippning: Cecilia Torquato

Scenografi & Kostym: Erika von Weissenberg

Kostymassistent: Lena Höök

Ljud: Matti Carlsson, Tommy Spaanheden

Filmen är inspelad 2007

Av: Lisa Lindén

Fil. Mag genusvetenskap, medlem i Doris styrelse

Formgivning Joakim Jalin

Tack till:

Västra Götalands regionen, Kulturnämnden

Jens Lanestrand, filmkonsulent, Västra Götalands regionen

Karolina Westling, adjunkt Filmvetenskap Göteborgs universitet

Marika Jalin, pedagog, Övre Fontinskolan i Kungälv

Doris styrelse: Astrid Askberger, Gunilla Burstedt, Anna Eriksson, Bitte

Havstad, Annika Hellström, Silva Hildbrand, Aase Högfeldt, Lis Svensson och

Ingrid Thornell

Kontakt:

www.dorisfilm.se

lisa.linden@telia.com

www.sfi.se/filmiskolan

Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

DORIS **MANIFESTET**

- Manus ska vara skrivna av kvinnor
- Filmerna ska ha minst en kvinnlig huvudroll
- Alla beslutsfattande A-funktioner ska besättas av kvinnor
- Originalmusiken ska komponeras av kvinnor

Box 7098
402 32 Göteborg
www.dorisfilm.se